

УДК 351.761:354.4

С. О. Кузнецов, канд. юрид. наук, доцент
кафедри морського та митного права ОНЮА

**КОМПЕТЕНЦІЯ МІНТРАНСУ УКРАЇНИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОГРАМИ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ ТА ЗАХИСТУ
ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ НА 2002—2005 РОКИ**

Програма протидії контрабанді та захисту внутрішнього ринку на 2002—2005 роки була затверджена 23 серпня 2002 року постановою Кабінету Міністрів України [1].

Розділом I Програми (Загальна частина) означені її мета, спрямування заходів для досягнення цієї мети, перелік центральних органів виконавчої влади, які мають завдання щодо боротьби з «контрабандою» [2], а також перелік органів виконавчої влади, які мають сприяти підвищенню ефективності заходів щодо запобігання «контрабандним проявам» [3].

Міністерство транспорту України (Мінтранс України) не згадане у переліку центральних органів виконавчої влади, «які мають завдання щодо боротьби з контрабандою» (відповідно до Розділу I Програми цей перелік є вичерпним) [4]. Отже, Мінтранс України братиме участь у здійсненні цієї Програми як «інші органи виконавчої влади, які відповідно до своєї компетенції сприяють підвищенню ефективності заходів», передбачених Програмою. Аналіз змісту Програми має визначити компетенцію, відповідно її виконання, Мінтрансу України.

У Розділі II Програми наведені перелік заходів щодо правового забезпечення протидії контрабанді та захисту внутрішнього ринку, визначені органи виконавчої влади, які мають відповідні завдання щодо реалізації заходів, які наведені у переліку та встановлені терміни їх виконання. Слід зазначити, що тільки п. 10 має «відкритий» перелік осіб, які зобов'язані продовжити практику «видання методик, рекомендацій, коментарів, інформаційних бюлетенів тощо з актуальних питань боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями» — «заінтересовані міністерства та інші центральні органи виконавчої влади».

Розділ III «Заходи щодо вдосконалення взаємодії правоохоронних органів» передбачає участь таких осіб, як «заінтересовані міністерства та інші центральні органи виконавчої влади» тільки у розробленні Інструкції про порядок допуску до режимних зон пунктів пропуску через державний кордон та перебування в них посадових осіб підрозділів МВС (п. 17) та продовженні роботи з питань роз'яснення негативних наслідків контрабанди для економіки країни, інформування через засоби масової інформації громадян про відповідальність за здійснення контрабанди та порушення митних правил (п. 19).

Розділом IV Програми передбачена безпосередня участь Мінтрансу України у здійсненні наступних заходів, які визначені як «організаційні»:

— підготовка пропозицій щодо створення системи контролю за рухом товарів за схемою «перетинання кордону — надходження до кінцевого споживача» (п. 20); термін виконання — грудень 2002 р.;

— підготовка пропозицій щодо створення єдиної міжвідомчої електронної системи обліку осіб і транспортних засобів, що перетинають державний кордон; термін виконання (п. 23) — друге півріччя 2002 р.;

— удосконалення мережі пунктів пропуску через державний кордон; приведення процедури контролю в пунктах пропуску через державний кордон у відповідність з вимогами Міжнародної конвенції по узгодженню умов проведення контролю вантажів на кордонах [5] (п. 29); термін виконання — 2002—2005 рр.;

— утворення постійно діючої міжвідомчої експертно-аналітичної групи з питань проведення моніторингу світових цін та цін певних товарних ринків (п. 31); термін виконання — до кінця 2002 р.

Крім того, заінтересовані міністерства та інші центральні органи виконавчої влади мають проводити аналіз стану виконання Програми, надавати пропозиції щодо внесення до неї необхідних змін і доповнень, а також своєчасно і оперативно реагувати на причини та умови, що негативно впливають на виконання Програми (п. 32). Слід зазначити, що вищезначені дії мають виконуватись «до кінця 2003 року».

Розділ V Програми визначає заходи щодо фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Мінтранс України, відповідно до цього розділу, має протягом 2002—2005 рр. взяти участь у забезпеченні «облаштування державного кордону та пунктів пропуску через державний кордон відповідно до міжнародних стандартів» (п. 34).

Відповідно до п. 33 Програми протягом серпня 2002 р. заінтересовані міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, які залучаються до виконання заходів, визначених цією Програмою, мали передбачити асигнування «на їх виконання в межах бюджетних призначень, що будуть затверджені в Державному бюджеті України на 2003 рік».

Вищенаведене дає змогу кваліфікувати завдання Мінтрансу України за двома напрямками. По-перше, як центрального органу виконавчої влади безпосередньо визначеного щодо виконання окремих заходів, пе-

редбачених Програмою; по-друге, як заінтересованого міністерства, яке залучається до виконання заходів, визначених цією Програмою.

За першим напрямком до компетенції Мінтрансу України віднесено:

- підготовка пропозицій (п. п. 20, 23);
- удосконалення мережі пунктів пропуску через державний кордон та процедури контролю вантажів у них (п. 29);
- участь у створенні міжвідомчої експертно-аналітичної групи (п. 31);
- забезпечення облаштування державного кордону та пунктів пропуску через державний кордон (п. 34).

За другим напрямком до компетенції Мінтрансу України віднесено:

- визначення загального інтересу (в досягненні мети Програми — за нашою думкою) або інтересу у здійсненні окремих заходів;
- визначення напрямків та обсягів участі у здійсненні заходів відповідно до ступеня та спрямування інтересів.

Слід підкреслити, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, відповідальні за здійснення заходів Програми, мають щороку до 20 січня та 20 липня інформувати Кабінет Міністрів України про результати роботи.

Зі свого боку вважаємо за доцільне довести нашу думку з приводу визначення у Програмі компетенції Мінтрансу України насамперед щодо поглиблення міжнародного співробітництва у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Досліджено, що на морський транспорт припадає до 37,6% від загальної кількості вилучених протиправно транспортованих наркотиків [6]. Для порівняння: на наземні види транспорту припадає 25,4%, на повітряні — 5,4%, на пошту — 0,7%, на інші — 30,9% [7]. Стаття 17 Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року [8] повністю призначена питанням боротьби із незаконним обігом наркотиків на морському транспорті [9]. 27 листопада 1997 р. на 20-й сесії Асамблеї Міжнародної морської організації була прийнята Резолюція А.872 (20) і Додаток до неї — «Керівництво щодо запобігання та недопущення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на суднах у міжнародному морському судноплаванні» [10]. Стаття 108 Конвенції ООН з морського права 1982 року [11] закріплює обов'язки кожної держави співпрацювати у запобіганні незаконній торгівлі наркотиками та психотропними речовинами, яка здійснюється у відкритому морі з порушенням міжнародних конвенцій [12].

Слід також звернути увагу на те, що Мінтранс України, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2002 р. № 1371, є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за виконання зобов'язань, що випливають із членства України у Міжнародній морській організації, яка є спеціалізованою установою ООН [13].

Вищенаведене дає підстави стверджувати про значне обмеження компетенції Мінтрансу України щодо його участі у здійсненні Програми

протидії контрабанді та захисту внутрішнього ринку на 2002—2005 роки.

Л і т е р а т у р а

1. *Про затвердження* Програми протидії контрабанді та захисту внутрішнього ринку на 2002—2005 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.02 р. № 1240 // *Офіційний вісник України*. — 2002. — № 35. — Ст. 1648.
2. «Контрабанда, тобто переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю...» (ст.ст. 201, 305 Кримінального кодексу України) // *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України* від 5 квітня 2001 року / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — К.: Каннон, А. С. К., 2001. — С. 508.
3. Стаття 318 Митного кодексу України використовує термін «контрабандні операції» без надання його визначення. Див. Митний кодекс України. Закон України від 11 липня 2002 р. №92-IV // *Урядовий кур'єр*. — 2002. — № 148.
4. Відповідно до статті 1 Положення про Міністерство транспорту України «(Мінтранс України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України». Див. Про Положення про Міністерство транспорту України. Указ Президента України від 11.05.2000 р. №678/2000 // *Офіційний вісник України*. — 2000. — № 20. — Ст. 815.
5. Україна є стороною цієї конвенції. Див. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах. Указ Президента України від 04.07.02 р. №616/2002 // *Офіційний вісник України*. — 2002. — № 28. — Ст. 1312.
6. *Drug trafficking and drug abuse*. — L.: IMO, 1994.— P. 18.
7. Guidelines for the prevention and suppression and of the smuggling of drugs, psychotropic substances and precursor chemicals on ships engaged in mari-time traffic // *Draft Assembly resolution. Annex 3. FAL 25/19/IMO, 1997.*— P. 31.
8. Повний текст конвенції див. Конвенция ООН о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ 1988 года // *Україна в міжнародно-правових відносинах. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога (книга перша) / Збірник документів (українською і російською мовами)*. — К.: Юрінком, 1996. — С. 244 — 284.
9. Для України Конвенція чинна з 27.11.91 року. Про ратифікацію Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Постанова Верховної Ради Української РСР від 25.04.91 р. № 1000-XII // *Відомості Верховної Ради Української РСР*. — 1991. — № 24. — Ст. 277.
10. Руководство Международной морской организации по предотвращению контрабанды наркотиков. — СПб.: ЗАО ЦНИИМФ, 1998. — 160 с. («Судовладельцам и капитанам», вып. № 11).
- П. Повний текст конвенції див. Конституция для океанов (UNCLOS 82): Учебно-методическое пособие / Сост. Е. В. Додин, С. А. Кузнецов / Под редакцией С. В. Кивалова // Библиотека журнала «Торговое мореплавание» (Серия: Правовое регулирование торгового мореплавание). — 1998. — №3/11. — 250 с. На рус. и англ. яз.
12. Україна є стороною цієї конвенції. Див. О ратификации Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву 1982 года и Соглашения об имплементации Части XI Конвенции Организации Объединенных Наций по морскому праву 1982 года: Закон Украины от 3 июня 1999 года // *Голос України*. — 1999. — № 108.
13. *Про порядок* участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.02 р. №1371 // *Офіційний вісник України*. — 2002. — № 38. — Ст. 1776.